

Annelerin Oyun ve Oyun Materyallerine İlişkin Düşünceleri ile Çocuğuyla Etkileşimli Oyun Oynama Davranışlarının İncelenmesi

Kıymet DEVLET MEMİŞ*, Figen GÜRİSOY**

Öz

Amaç: Bu araştırma annelerin oyun ve oyun materyallerine ilişkin görüşlerinin ve çocuklarıyla etkileşimli oyun oynama davranışlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanılarak karma yöntemle yapılan bu araştırmaya, 18-36 ay arası çocuğa sahip 20 anne katılmıştır. Veriler “Demografik Bilgi Formu”, “PİKOLO/Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi Gözlem Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile toplanmıştır. Verilerin analizleri SPSS ve MAXQDA programları kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Annelerin %45’i (n=9) 36 yaş ve üzerinde, %65’i (n=13) üniversite mezunu ve %55’i (n=11) bir işte çalışmaktadır. PİKOLO’nun alt boyutlarından alınan puanların; annelerin yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı, annelerin eğitim durumuna göre, Cesaretlendirme ve Öğretme boyutlarında, annelerin çalışma durumuna göre de Duyarlılık, Cesaretlendirme ve Öğretme boyutlarında alınan puanların yüksek olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Annelerin oyun konusunda genellikle olumlu duyguda olduğu oldukları ve çocuklarının oyun oynaması için çok fazla oyun materyalleri aldıkları tespit edilmiştir.

Sonuç: Annelerin çocuklarıyla etkileşimli oyun oynama davranışlarında annelerin eğitim durumunun ve çalışma durumunun olumlu ebeveynlik becerilerinin üzerinde etkili olduğu, annelerin oyun konusunda genelde olumlu tutumda oldukları fakat oyun materyalleri seçiminde desteğe ihtiyaçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Anne çocuk oyun etkileşimi, oyun, oyun materyalleri.

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş / Received: 27.09.2021 & **Kabul / Accepted:** 09.08.2022

DOI: <https://doi.org/10.38079/igusabder.1001354>

* Çocuk Gelişimcisi, SBÜ, Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Hasköy Semt Polikliniği, Çocuk Gelişimi Birimi, Ankara, Türkiye. E-posta: kiymet.devletmemis@saglik.gov.tr **ORCID** <https://orcid.org/0000-0003-2041-7535>

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara, Türkiye. E-posta: fgursoy@ankara.edu.tr **ORCID** <https://orcid.org/0000-0002-6199-4024>

ETİK BİLDİRİM: Araştırma öncesi Ankara Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığı’ndan (14/06/2021-09/116) onay alınmıştır. Araştırmaya katılan anneler Aydınlatılmış Onam Formu ile bilgilendirilmiş ve yazılı olarak araştırmamıza gönüllü katılmaları sağlanmıştır.

Investigation of Mothers Thoughts on Play and Play Materials and Behaviors of Interactive Playing with Their Children

Abstract

Aim: In this study, it was aimed to examine the views of mothers on play and play materials and their behaviors of playing interactive games with their children.

Method: The research was conducted with a mixed method in which quantitative and qualitative methods were used together. 20 mothers with children between 18-36 months participated in the study. Data were collected with the “Demographic Information Form”, “PIKOLO/Parent-Child Interaction Observation Form” and “Semi-Structured Interview Form”. Data analyzes were evaluated using SPSS and MAXQDA programs.

Results: 45% (n=9) of the mothers are 36 years of age or older, 65% (n=13) are university graduates, and 55% (n=11) are employed. It was found that the scores obtained from the sub-dimensions of PIKOLO were not statistically significantly different according to the age of the mothers. According to the education level of the mothers, the scores obtained in Encouragement and Teaching dimensions were high and there was a statistically significant difference. According to the working status of the mothers, the scores obtained in Sensitivity, Encouragement and Teaching dimensions were found to be high and there was a statistically significant difference. It has been determined that mothers generally have a positive feeling about the play and they buy a lot of play materials for their children to play.

Conclusion: It has been concluded that mothers' educational status and working status have an effect on their positive parenting skills in interactive play behaviors of mothers with their children, mothers generally have a positive attitude towards play, but they need support in choosing play materials.

Keywords: Mother child play interaction, play, play materials.

Giriş

Doğumdan itibaren ilk üç yaş, çocuğun gelişimsel açıdan hızlı değişimler yaşadığı, çevreyle bağımsız iletişiminin ve etkileşiminin olduğu, aynı zamanda kişilik temellerinin de atıldığı önemli ve kritik bir dönemdir^{1,2}. Bu dönemde yaşanan deneyimler, maruz kalınan etkiler ve ebeveynler tarafından sunulan fırsatlar, çocuğun tüm yaşamını etkilemektedir³. Çocuğun doğduğu andan itibaren bir parçası olduğu ve ilk deneyimlerin kazanıldığı aile ortamı, özellikle anne ile çocuğun etkileşimi çocuğun hayatında yaşamsal bir öneme sahiptir^{2,4}. Doğumdan sonra beslenmeyle başlayarak, dokunsal, görsel, işitsel uyaranlar ve anne çocuk arasındaki olumlu etkileşim, çocuğun beyin gelişimini doğrudan etkilemektedir⁵. Beyindeki sinaptik yoğunluk ve sinir hücreleri arasındaki bağlantı yaşamın ilk üç yılında çok daha hızlı geliştiğinden, anne karnındayken başlayan beyin gelişiminin %75'i doğumdan sonraki erken çocukluk döneminde

oluşmaktadır^{5,6}. Bu nedenle etkileşimin olumlu olması; çocuğun sağlıklı gelişiminde erken yaşta doğru uyaranların ve destekleyici ortamın olmasını sağlamaktadır⁷.

Çocuğun gelişiminin ayrılmaz bir parçası olan oyun, çocuklarla iletişim kurmanın ve onların dünyasını anlamının en doğal yollarından biridir. Oyun aracılığıyla çocukların bilişsel, fiziksel, dil, sosyal duygusal, duygusal, yaratıcılık, öz düzenleme, iletişim ve problem çözme becerilerinin gelişimi desteklenmektedir⁸. Aynı zamanda çocuğun işbirliği yapmasına, zorlukların üstesinden gelmesine ve başkalarıyla iletişim kurmasına fırsat sağlayan oyun; çocukların dayanıklılık geliştirmeleri için de doğal bir araçtır⁹. Çocuğun ilk işi ve vazgeçilmezi olan oyun, anne çocuk arasındaki bağın ve iletişimin güçlenmesini sağlamak için önemli bir role sahiptir^{10,11}. Oyun sırasında anne ile çocuk arasında kurulan iletişim, karşılıklı olumlu duyguların gelişmesine de olanak sağlamaktadır. Araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarıyla gelişimsel olarak uygun oyunlar oynamalarının, çocuklarının beyin yapısını ve işlevlerini geliştirerek çocuğun tüm gelişim alanlarını desteklemek için bir fırsat sağlamakta olduğunu göstermektedir¹². Ebeveynler oyun aracılığıyla çocuklarıyla olumlu ilişki kurarak, sevgi dolu ve tutarlı duygusal ilişkilerini geliştirebilme fırsatı yakalarlar¹³.

Çocukların oyun sırasında genellikle bir araç, nesne ya da eşya gibi oyun materyaline ihtiyaç duydukları görülmektedir. Oyun materyalleri çocuğun oyununa eşlik ettiği için çocuğun yaşamında oyun ne kadar önemli rolde ise oyun materyalleri de o kadar önemli role sahiptir¹⁴. Bu materyaller, çocuğun oyun sürecinde kullandığı ve hayal gücünü, yaratıcılığını, keşfetme duygusunun gelişimine destek olmayı sağlayan araçlardır. Bununla beraber çocuğun oyununun en önemli malzemeleridir¹⁵. Oyun materyalleri çocuğun dünyasında merak uyandırır, düş gücünü artırır, çocuğu problem çözmeye yönlendirir. Ayrıca ebeveyn çocuk arasında iletişim kurmada ve çocuğun oyun dünyasındaki farklı yaşama katılmada köprü görevi kurmaktadır¹⁶. Çocuğun duyularının uyarılması sayesinde farklı deneyimler kazanarak gelişimlerini desteklenmesine de oyun materyalleri fırsat sunmaktadır. Bu nedenle çocuğun sağlıklı gelişimi açısından ebeveynlerin oyun materyalleri seçiminde çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun nitelikte seçilmesi konusunda yönlendirilmesi oldukça önemli görülmektedir¹⁷.

Tüm bu bilgiler ışığında, çocuklar anneleri ile ilk etkileşimlerini daha anne karnındayken gerçekleştirmekte ve doğum sonrasındaki süreçte de anne ile olan etkileşimler çocuğun gelişiminde oldukça önemli niteliktedir. Yaşamın önemli ve kritik yıllarını içeren gelişimin çok hızlı olduğu bebeklik ve ilk çocukluk dönemi olan 18-36 ay arasında annelerin çocuklarıyla etkileşimlerinde olumlu ve etkili ebeveynlik becerilerinin desteklenmesi önem taşımaktadır. Oyun çocuğun temel doğal becerisi ve yaşama biçimi olduğundan annenin çocukla olan etkileşimlerinin oyun ve oyun materyalleri odak noktası alınarak değerlendirilmesi çok önemlidir. Bu nedenle bu araştırmada 18-36 ay arası çocuğa sahip annelerin oyun ve oyun materyallerine

ilişkin görüşlerinin ve çocuklarıyla etkileşimli oyun oynama davranışlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Modeli: Yapılan bu araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem, araştırmanın amacına bağlı olarak nitel ve nicel yöntemlerin bir arada kullanılarak veriler toplanması ve verilerin analizlerinin sonucunda bulguların eklenerek birlikte çıkarımda bulunulmasıdır¹⁸.

Evren ve Örneklem: Ankara ili Altındağ ilçesinde ikamet eden 18-36 aylık çocuğa sahip çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve video kaydı alınmasına izin veren 20 gönüllü anne araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Amaçsal örneklemin kartopu yöntemine göre seçimi yapılarak çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu örneklem kapsamında temel kişilere ulaşılarak, sonrasında da temel kişilerin başkalarına ulaşımı ile katılımcıların belirlenmesi sağlanmıştır¹⁸.

Tablo 1. Annelerin ve çocukların demografik bilgileri

Değişken	Katılımcı	f	%
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	7	35.0
	Erkek	13	65.0
Çocuğun Yaşı	18-24 Aylık	5	25.0
	25-30 Aylık	6	30.0
	31-36 Aylık	9	45.0
Annenin Yaşı	30 Yaş ve altı	5	25.0
	31-35 Yaş	6	30.0
	36 Yaş ve üstü	9	45.0
Annenin Öğrenim Durumu	Lise Mezunu	7	35.0
	Üniversite Mezunu	13	65.0
Annenin Çalışma Durumu	Çalışmıyor	9	45.0
	Çalışıyor	11	55.0
Toplam		20	100.00

Tablo 1 incelendiğinde; çalışmaya katılan annelerin %65'i (n=13) erkek çocuğa sahip, %45'i (n=9) 31-36 ay arası çocuğa sahip, %45'i (n=9) 36 yaş ve üzerinde, %65'i (n=13) üniversite mezunu ve %55'i (n= 11) bir işte çalıştığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları: Nicel verilerinin toplanmasında “Demografik Bilgi Formu” ile “PİKOLO/Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi Gözlem Formu” kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan demografik bilgi formunda, anne ve çocuğa ilişkin demografik bilgiler yer almaktadır. PİKOLO/Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi Gözlem Formu, ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşimlerini ve etkileşimlerinin kalitesini değerlendirmeye yönelik 2013 yılında Roggman ve arkadaşları¹⁹ tarafından ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. 2013 yılında Bayoğlu ve arkadaşları²⁰ tarafından Türkçeye uyarlanarak, yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ebeveyn-çocuk etkileşimini değerlendirmede güvenilir ve geçerli bir ölçme araç olduğu bildirilmiştir^{19,20}.

Araştırmanın nitel verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen form, 18-36 ay arası çocuğa sahip annelerin oyun ve oyuncaklara ilişkin duygu ve düşüncelerini, tutum ve davranışlarını, beklenti ve temennilerini değerlendirmeyi içeren yirmi sorudan oluşmaktadır. Formun oluşturulmasında araştırmanın amacına uygun olarak yapılan literatür taraması sonucunda yarı yapılandırılmış soru formatları oluşturulmuştur. Bu sorular araştırmanın amacına ve nitel çalışmaya uygunluğu açısından değerlendirilmek üzere üç akademisyen ve alanda oyun konusunda aktif çalışan iki uzman çocuk gelişimcinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların değerlendirmeleri sonrasında üç anne ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu pilot görüşme sonrasında annelerden gelen soruların anlaşılabilirliği konusunda önerileri doğrultusunda da gerekli düzeltmeler yapılarak son hale getirilerek form kullanılmıştır.

Veri Toplama Yöntemi: Amaçsal kartopu örnekleme göre seçim yapılarak belirlenen annelerle ilk önce telefon ile iletişime geçilerek çalışmanın amacı, içeriği, görüşme yöntemi ve video kayıt alınması hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Daha sonra annelerin uygunluğu göz önünde bulundurularak ev ziyaretleri şeklinde görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sürecinde annelere Aydınlatılmış Onam Formu ile yazılı olarak çalışmamıza gönüllü katılımları sağlanmıştır. Nitel veriler, görüşme yöntemi kullanılarak ve araştırmacı tarafından yazılı olarak kaydedilerek toplanmıştır. Görüşme yöntemi katılımcıların bir konu üzerinde özgün bakış açılarının ve bilgilerinin belirlendiği, farklı deneyim ve tutumlarının, düşüncelerinin ve duygularının aktarıldığı veri toplama tekniklerinden biridir²¹.

Araştırmada nicel verileri oluşturan PİKOLO/Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi Gözlem Formu ile anne çocuk oyun etkileşim video kayıtlarının alınması için annelere ayrıntılı açıklama yapılmıştır. Annelerin çocuğuyla oyun etkileşimlerini incelemek için video kaydı alınması konusunda ayrıntılı bilgiler açıklanmıştır. Video kayıtlarının tamamı araştırmacı tarafından ve bir uzman tarafından birlikte izlenerek her bir annenin ayrı ayrı çocuğuyla oyun etkileşimindeki davranışları puanlanarak PİKOLO/Ebeveyn-Çocuk Etkileşim Gözlem Formuna kaydedilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığından (14/06/2021-09/116) alınan etik kurul onayı kapsamında gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması aşamasında annelerin aydınlatılmış onam formu ile yazılı olarak onayları alınmıştır. Video kayıtlarının gizliliğine önem verilmiş olup çalışma bittikten sonra bu kayıtlar imha edilmiştir. Araştırmanın bütününde bilim, araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi: Araştırmanın nicel verileri, anne çocuk oyun video kayıtlarının araştırmacılar tarafından her bir video kaydı izlendikten sonra annelerin çocuklarıyla oyun sırasındaki etkileşimsel davranışları PİKOLLO/Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi Gözlem Formunun her bir alt boyutu için puanlamasından elde edilen veriler SPSS programı ile değerlendirilmiştir. SPSS programında yapılan analizlerde 5'in altında kalan verilerde t testi, iki bağımsız değişken olan durumlarda Mann Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız değişken olan durumlarda da Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Nitel veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilerek MAXQDA programında derinlemesine içerik analizleri yapılarak yorumlanmıştır. İçerik analizleri, araştırmacının ayrıntılı ve tanımlayıcı verileri doğrultusunda probleme ait temalar oluşturularak elde edilen veriler anlamlı sistematik yapılara dönüştürülerek kodlamaya dayalı bir incelemedir²¹.

Bulgular

Araştırmanın nicel verilerin analizi, PİKOLLO/Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi Gözlem Formunun her bir alt boyutundan elde edilen puanların annelerin yaşına, öğrenim durumuna, çalışma durumuna göre anlamlı farklılık olup olmadığı SPSS programında değerlendirilerek betimsel istatistikleri tablolar şeklinde verilmiştir.

Tablo 2. Annelerin yaşlarına göre PİKOLLO gözlem formunun Kruskal Wallis sonuçları

Değişken	Anne Yaşı	n	Sıra Ort.	sd	x ²	p
Duygusal Yakınlık Puanı	30 yaş ve altı	5	12.00	2	.689	.708
	31-35 yaş	6	9.08			
	36 yaş ve üstü	9	10.61			
Duyarlılık Puanı	30 yaş ve altı	5	14.10	2	2.648	.266
	31-35 yaş	6	8.92			
	36 yaş ve üstü	9	9.56			
Cesaretlendirme Puanı	30 yaş ve altı	5	14.20	2	2.748	.253
	31-35 yaş	6	8.75			

	36 yaş ve üstü	9	9.61			
Öğretme Puanı	30 yaş ve altı	5	14.20	2	2.731	.255
	31-35 yaş	6	8.92			
	36 yaş ve üstü	9	9.50			

p<0,05

Tablo 2’de, çalışmaya katılan annelerin yaşları ile PİKOLLO puanlarının ortalamaları arasında farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis sonuçları verilmiştir.

Tablo 2’de PİKOLLO Gözlem Formuna verilen cevapların Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, PİKOLLO’nun alt boyutlarından alınan puanlar annelerin yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0,05). Buna göre annelerin yaşlarının PİKOLLO’dan alınan puanların anlamlı bir yordayıcısı olmadığı söylenebilir.

Tablo 3. Annelerin öğrenim durumlarına göre PİKOLLO gözlem formunun Mann Whitney U sonuçları

Değişken	Öğrenim Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	u	z	p
Duygusal Yakınlık Puanı	Lise Mezunu	7	9.43	66.00	38.000	-.603	.546
	Üniversite Mezunu	13	11.08	144.00			
Duyarlılık Puanı	Lise Mezunu	7	8.43	59.00	31.000	-1.180	.238
	Üniversite Mezunu	13	11.62	151.00			
Cesaretlendirme Puanı	Lise Mezunu	7	6.07	42.50	14.500	-2.486	.013*
	Üniversite Mezunu	13	12.88	167.50			
Öğretme Puanı	Lise Mezunu	7	6.14	43.00	15.000	-2.457	.014*
	Üniversite Mezunu	13	12.85	167.00			

*p<0.05

Tablo 3’te, çalışmaya katılan anne öğrenim durumu ile PİKOLLO puanlarının ortalamaları arasında farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları verilmiştir. Tablo 3’te PİKOLLO Gözlem Formu için yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, **Cesaretlendirme Puanı** (u=14500.00, z=-2.486, p<0.05) ve **Öğretme Puanı** (u=15000.00, z=-2.457, p<0.05) boyutlarında annelerin eğitim durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aradaki farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğu incelendiğinde, üniversite mezunu olan annelerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre

üniversite mezunu anneler çocuklarını hem cesaretlendirme hem de çocuklarına öğretme konusunda lise mezunu olan annelere göre daha yüksek ortalamalar elde etmektedirler. Üniversite mezunu annelerin PİKOLO'dan alınan puanlar üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır.

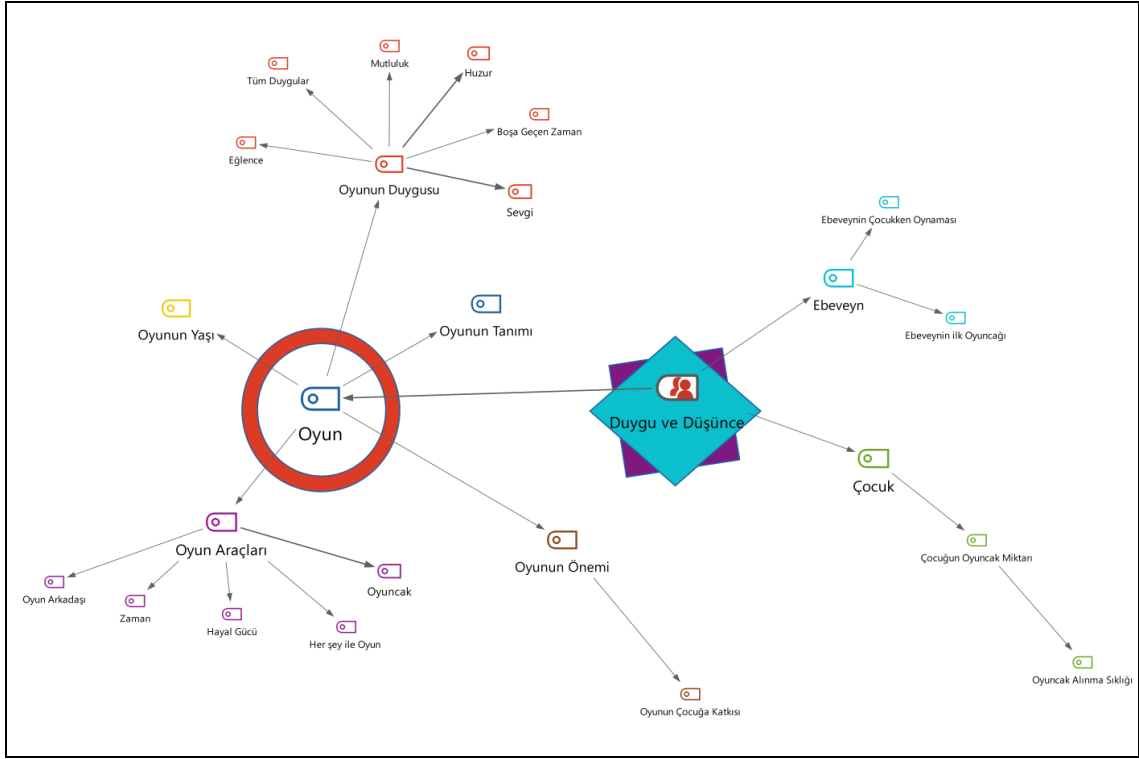
Tablo 4. Annelerin çalışma durumlarına göre PİKOLO gözlem formunun Mann Whitney U sonuçları

Değişken	Çalışma Durumu	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	u	z	p
Duygusal Yakınlık Puanı	Çalışmıyor	9	8.39	75.50	30.500	-1.466	.143
	Çalışıyor	11	12.23	134.50			
Duyarlılık Puanı	Çalışmıyor	9	7.50	67.50	22.500	-2.107	.035*
	Çalışıyor	11	12.95	142.50			
Cesaretlendirme Puanı	Çalışmıyor	9	6.39	57.50	12.500	-2.844	.004*
	Çalışıyor	11	13.86	152.50			
Öğretme Puanı	Çalışmıyor	9	6.44	58.00	13.000	-2.819	.005*
	Çalışıyor	11	13.82	152.00			

*p<0.05

Tablo 4'te, annelerin çalışma durumları ile PİKOLO puanlarının ortalamaları arasında farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonuçları verilmiştir. Tablo 4'te PİKOLO Gözlem Formu için yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre, **Duyarlılık Puanı** (u=22500.00, z=-2.107, p<0.05), **Cesaretlendirme Puanı** (u=12500.00, z=-2.844, p<0.05) ve **Öğretme Puanı** (u=13000.00, z=-2.819, p<0.05) boyutlarında annelerin çalışma durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir. Aradaki farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğu incelendiğinde çalışan annelerin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre çalışan anneler çocuklarını hem duyarlılaştırma hem cesaretlendirme hem de çocuklarına öğretme konusunda çalışmayan annelere göre daha yüksek ortalamalar elde etmektedirler. Çalışan annelerin PİKOLO'dan alınan puanlar üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır.

Araştırmanın nitel bulguları, annelere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorulan sorulara verilen yanıtlar iki şekil altında temalar ve alt temalar oluşturularak derinlemesine içerik analizi yapılarak incelenmiştir.

Şekil 1. Annelerin oyun ve oyun materyalleri hakkındaki duygu ve düşünceleri

Şekil 1 incelendiğinde, annelerin verdiği cevaplar oyun ana temasının altında oyunun duygusu, oyunun yaşı, oyun araçları, oyunun önemi, oyunun tanımı, annelerin çocukken oyun oynama durumları ile oyun materyalleri ve çocukların oyuncak miktarı ile oyuncak alma sebeplerin şeklinde yedi temadan ve bunların altında ondokuz alt temadan oluşmaktadır. Oyun ana teması altında oyunun duygusu teması mutluluk, huzur, boşa geçen zaman, eğlence, sevgi ve tüm duygular olmak üzere altı alt temada incelenmiştir. Bu doğrultuda annelerin vermiş olduğu görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Katılımcı 1 *“Ben oyun oynamayı sevmediğim için bana göre sıkılmak ya da boş zaman gibi geliyor bazen.”*

Katılımcı 6 *“Benim en çok duyduğum şey hocam, oğlum oyun oynayalım dediğimde Oley sözcüğü. Belli ki çok eğleniyorlar.”*

Katılımcı 12 *“Hayal gücünü destekleyerek, tüm duygularını ortaya koyması.”*

Oyunun yaşı teması ergenlik dönemine kadar, ilk yetişkinlik zamanına kadar ve yaşı olmaz şeklinde üç alt tema altında incelenmiştir. Annelerin birçoğu oyunun yaşının olmadığını ifade etmiştir. Bazı anneler ise farklı cevaplar vermiştir.

Katılımcı 14 *“Bence 8 yaşına kadar oyun oynasınlar daha iyi olur onlar için. Çünkü hayat bir sınav ve başından sıkı tutmaları gerekir.”*

Katılımcı 1 *“18-20 yaşına kadar oynayabilir.”*

Katılımcı 4 *“Bana göre oyunun yaşı yok ve olmamalıdır da. Ben hala oyun oynarken zevk alabiliyorum. Zihnimi boşaltıp rahatlıyorum, bazen bazı algularımın daha çok açıldığını ve daha iyi düşünebildiğimi hissediyorum.”* şeklinde yorumlar yapıldığı görülmüştür.

Oyun araçları teması annelerin verdiği cevaplar doğrultusunda oyun arkadaşı, zaman, hayal gücü, her şey ile oyun ve oyuncak şeklinde beş alt tema altında toplanmıştır. Oyun oynamak için gerekebilecek araçlar annelere sorulduğunda çeşitli araçların kullanılabileceği yöntemler olduğu gibi kişisel özellikleri de barındıran cevaplar alınmıştır.

Katılımcı 6 *“Zaman diyorum. Zaman olursa hiçbir materyal olmadan oyun oynanır.”*

Katılımcı 11 *“Çocuğun isteğine ihtiyaç duyulur. İstedikten sonra her şey oyunun parçası olabilir örneğin elleri.”*

Katılımcı 1 *“Oyuncaksız da oyun oynanabilir. Bir şeye ihtiyaç yoktur.”* şeklinde oyun tanımlamalarının olduğu görülmüştür.

Annelerin oyunun önemi ve çocuğa katkıları sorusuna verdiği cevaplar;

Katılımcı 5 *“Çocuğun gelişimde birçok alanda önemi vardır. Oyun çocuğun kendini mutlu, güven hissetmesini sağlar. Kazanmayı, kaybetmeyi yaşayarak öğrenmesini sağlar.”*

Katılımcı 17 *“Kendisini geliştirmesinde, konuşmasında, becerilerinde, hayal gücünde, sosyal hayatında kısaca gelişimin her evresinde oyunun önemini görebiliriz.”*

Katılımcı 15 *“Çocuk oyunla vardır. Kişilik ve yeteneklerini geliştirir, onu dünyaya hazırlar. Oyunla öğrenir. Hayatı oyunla keşfeder.”* şeklindedir.

Annelerin ilk oyuncakları incelendiğinde genel olarak oyuncak bebek sahibi oldukları görülmektedir. Fakat birkaç kişide farklı oyuncakların olduğu görülmektedir. Annelerin çocukken yeterli oyun oynayıp oynamadıklarına ve ilk oyuncaklarına ilişkin verdikleri cevapların bazıları ise şöyledir;

Katılımcı 1 *“Hayır. İyi bir çocukluk geçirdiğim söylenemez.”*

Katılımcı 6 *“Hayır. Aile yapısından galiba hocam.”*

Katılımcı 4 *“Çok net bilmemekle birlikte evcilik eşyaları olduğunu düşünüyorum.”*

Çocukların oyuncak miktarları incelendiğinde ise annelerin büyük bir çoğunluğu yeterli görmekte birlikte çocuklarının gereğinden fazla oyuncaklarının olduğunu belirtenler de mevcuttur. Ayrıca anneler oldukça sık oyuncak almaktadırlar.

Katılımcı 11 “Gereğinden fazla oyuncucağa sahip.”

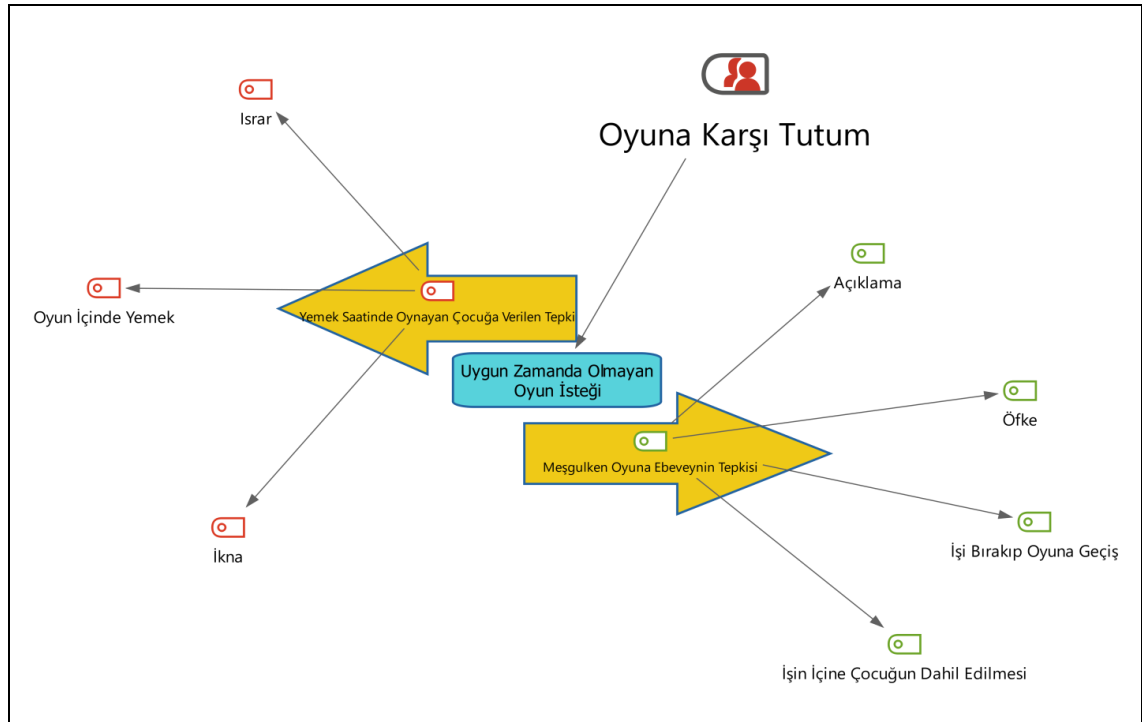
Katılımcı 4 “Çok fazla oyuncucağı olduğunu düşünüyorum.”

Katılımcı 14 “Çocuğumun yeterli sayıda oyuncucağı bulunmakta.”

Katılımcı 7 “Ne zaman isterse bu genelde haftada 1 bile olabiliyor.”

Katılımcı 20 “Çok fazla oyuncak almıyoruz, evdekileri dönüştürmek ve kitap okumak ve boyama kitabı aktivitesi sevdiğimiz arasında.” şeklinde cevaplar olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Çocukların uygun olmayan zamanda oyun oynamak istemesine annelerin verdiği tepkiler

Şekil 2 incelendiğinde, yemek saatinde oyun oynamaya devam eden ve bırakmak istemeyen çocuklar için annelerin geliştirdikleri tepkiler ısrar, oyun içinde yemek ve ikna şeklinde üç alt temada toplanmaktadır. Çocukların yemek saatinde ya da anneleri bir iş ile meşgulken oyun taleplerinde bulunmasına annelerin farklı yaklaşımlarda bulunduğunu söylemek mümkündür. Annelerin verdikleri cevaplar bu temalar altında incelendiğinde;

Katılımcı 13 *“Duruma göre değişkenlik gösterir. Bazen oynamasına izin veririm bazen de yemek konusunda ısrarcı olurum.”*

Katılımcı 7 *“Oyun oynatarak yemek yediririz.”*

Katılımcı 10 *“Güzel bir şekilde söylerim. Yemeğinden sonra devam etmesini söylerim.”* şeklinde cevaplar gözlenmiştir. Annelerin bazıları çocuğunun yemek yemesi için ısrarcı ya da ikna etmeye çalışırken bazıları oyun oynarken yemek yedirmeye çalışmaktadır.

Anne meşgul olduğu sırada çocuğundan gelen oyun davetine anneler çeşitli tepkilerde bulunmaktadır. Bu tepkiler incelendiğinde;

Katılımcı 12 *“Ne zaman oynayabileceğimi söylerim. Çok ikna olmadığında ya da ısrarcı olduğunda yanımda oynamasını sonra ona eşlik edeceğimi söylerim. (Böyle zamanlarda genellikle ablasından yardım isterim.”*

Katılımcı 1 *“Biraz öfkelenirim ona işim olduğunu anlatmaya çalışırım.”*

Katılımcı 20 *“Genelde işimi önce bitirmek istesem de buna müsaade etmiyor ben de onu kırmıyorum.”*

Katılımcı 4 *“Genelde tüm işlerimi onunla birlikte yapıyorum. Çamaşır, yemek, temizlik gibi tüm işlere onu da dâhil ediyorum. Ve her iş arasında yemek-oyun molası veriyorum.”* şeklinde açıklama, öfke, işi bırakıp oyuna geçiş ve işin içine çocuğun dâhil edilmesi olarak alt temalar ortaya çıkmaktadır.

Tartışma

Araştırmanın nicel bulgularına göre, anne çocuk oyun etkileşimlerinin annelerin eğitim durumuna ve çalışma durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu, yaşına göre anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır. Üniversite mezunu annelerin ebeveyn-çocuk oyun etkileşimlerinde çocuklarını hem cesaretlendirme hem de çocuklarına öğretim konusunda lise mezunu olan annelere göre daha yüksek ortalamalarının olduğu ve çalışan annelerin de çocuklarını hem duyarlılaştırma hem cesaretlendirme hem de çocuklarına öğretim konusunda çalışmayan annelere göre daha yüksek ortalamalarının olduğu görülmektedir. Kars'ın²² on beş çocuğun anneleriyle yaptıkları çalışmalarında anne çocuk etkileşimlerinin annelerin eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığını fakat çalışmayan annelerin çocuklarıyla daha fazla etkileşim içinde olduklarını belirtmiştir. Oğuz ve Sönmez²³ otizm tanısına sahip çocuğu olan ebeveynlerin oyun sırasında etkileşimli davranışlarını video kayıt alarak inceledikleri çalışmalarında, annelerin çocuklarıyla oyun oynarken etkileşimlerinin babalara göre daha duyarlı oldukları, motive edici ve tutarlı bir yanıtlayıcılık gösterdiklerini belirtmişlerdir. Nandy ve arkadaşları²⁴ yeni yürümeye başlayan yetmiş üç çocuğu ebeveynleriyle serbest oyun

etkileşimlerini gözlemledikleri çalışmalarında, anneleriyle oyun ve oyuncak etkileşimlerinin çocukların sosyo-duygusal gelişimiyle pozitif ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Annelerin çocuklarıyla oyun sırasındaki etkileşimlerinin sıcak ve yol göstericiliği, olumlu ebeveynlik tutumları, çocukların diğer bireylerle etkileşim ve iletişimlerine yansımalarının yanında çatışma ve problem çözme konusunda model olmalarını sağlamaktadır. Bir anne çocuğuyla ne kadar çok cesaretlendirici davranış sergilerse, çocuğun bilişsel düzeyinin o kadar yüksek olduğunu göstermiştir²⁰.

Araştırmanın nitel bulgularının sonuçlarına göre, annelerin oyun ve oyun materyalleri hakkındaki duygu ve düşünceleri incelendiğinde, annelerin ağırlıklı olarak oyun ile ilgili duygularının olumlu yönde olduğu görülmektedir. Demir Öztürk²⁵, ebeveyn bakış açısıyla oyun araştırmasında ebeveynlerin oyunu “eğlenceli” olarak algıladığını belirtmiştir. Erbay ve Durmuşoğlu Saltalı²⁶, annelerin oyun algısının genellikle eğlendirici, çocuğun gelişimini destekleyici ve boş zaman değerlendirici olarak çok az annenin oyunu rahatlatma, kendini ifade etme, çocuğun işi olarak tanımlamışlardır. Pilten ve Pilten²⁷, okul çağı çocuklarıyla oyun algısına yönelik çalışmalarında çocukların da oyunun duygusunu eğlenme ifadesi olarak tanımladıkları görülmektedir. Aksoy ve Tozduman Yaralı²⁸ oyunun, duyguların düzenlenmesi, öğrenilmesi ve yönetilebilmesi için oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Oyunu, çocuğun kendi yeteneklerinin farkına vararak kendini anlatma, sosyal, dil, motor ve zihinsel becerilerini geliştirmesinde önemli bir etkinlik olarak tanımlamaktadır²⁸. Yavuzer²⁹ aslında oyunun sadece bir eğlence aracı olmadığını, çocuğun öğrenmesine fırsat sunan bir eğitim süreci olduğunu ifade etmektedir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte annelerin oyun algıları da değişmektedir. Hayat boyunca oyun çeşitli formlarda ve kapsamlarda yer alabilmektedir. Bu sebeple oyunun yetişkinlik ve yaşlılık döneminde de bir rahatlatma ve öğrenme yöntemi olarak kullanılabilir³⁰. Oyun oynamak için gerekebilecek araçlar konusunda annelerin çeşitli araçların kullanılabilmesi yöntemleri olduğu gibi kişisel özellikleri de barındıran cevaplar alınmıştır. İlgili alan yazında da okul öncesi dönemdeki çocuğun; herhangi bir ortam içinde, herhangi bir araç ile sadece hayal gücünün desteğiyle her türlü oyunun oynanabildiği belirtilmiştir³¹. Oyun materyallerinin, hayali ve yaratıcı oyunu teşvik ettiği, bilişi geliştirdiği ve sosyal becerilerini geliştirdiği bilindiği için çocukların yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir³². Adak Özdemir ve Ramazan'ın¹⁴ çalışmalarında, çocukların oyun materyalini oyun aracı ve eğlenceli olarak, annelerin ve öğretmenlerin gelişim ve eğlenme, öğrenme şeklinde tanımladıkları görülmektedir. Oyun sayesinde çocuğun merak duygusu gelişir, zekasını kullanmayı öğrenir, bilgi edinir, seçim yapmayı öğrenir ve çevresini keşfeder³³. Bu sebeple oyun çocukların yaşamında oldukça büyük bir yer kaplar. Annelerin oyunun önemi ve çocuğa katkıları hakkında düşünceleri konusunda bilgileri oldukları belirlenmiştir. Özyürek ve Gürleyik de³⁴ yaptıkları çalışmalarında, oyunun önemi konusunda annelerin bilgileri olduklarını bulmuşlardır. Bento ve Dias³⁵ doğal ve zorlayıcı bir

aktivite olan oyunu, çocukların gelişmesi ve öğrenmesi için gerekli koşulları sunarak bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal refahı destekleyen eylem olarak tanımlamışlardır. Annelerin çocukken oyun oynama durumlarında birçoğunun yeterli oyun oynamadığı görülmektedir. Bunun sebebi olarak Türk kültürünün yapısından dolayı kız çocuklarının küçük yaşlardan itibaren sokağa çıkmasının ayıp olduğu ve evde durması gerektiğinden kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca kız çocuklarının genel olarak Türk kültüründe evde anneye yardımcı olması da bu duruma bir diğer örnek olarak gösterilebilir. Çünkü Bronfenbrenner³⁶ çocuğun yaşadığı çevreden kaynaklı olarak davranışlarının şekillendiğini belirtmektedir. Küçük yaşlardan itibaren kız çocuklarında ebeveynleşme özellikleri ortaya çıkabildiği için³⁷ çocukların oyun oynamasına ket vurulduğu söylenebilir. Ayrıca annelerin ilk oyuncaklarının genel olarak oyuncak bebek olduğu görülmektedir. Çocuklarına oldukça sık oyuncak aldıklarını ve çocuklarının gereğinden fazla oyuncaklarının olduğu görülmektedir. Oyuncağın fazlalığı ya da çok kaliteli olması oyunun kalitesine çok fazla etki etmediği asıl olan annelerin oyunun kendisini etkileşimli ve kaliteli geçirmesidir³⁰.

Annelerin çocuklarına uygun olmayan zamanda oyun oynamak istemelerine verdikleri tepkiler incelendiğinde, annelerin bazıları çocuğunun yemek yemesi için ısrarcı ya da ikna etmeye çalışırken bazıları oyun oynarken yemek yedirmeye çalışmak gibi farklı tutumlarda bulduklarını söylemek mümkündür. Uygun olmayan şekilde çocuğun yemek yemesi için baskı kurulması, sofrada tartışmaların olması ya da kıyaslamaların olması çocuğun yemek yemeyi reddetmeye başlamasına ve sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına sebep olabilir³⁸. Bundan dolayı annelerin çocuklarının yemek yemeleri konusundaki davranışlarında dikkat ederek yemeğe davet etmeleri gerekmektedir. Anne meşgul olduğu sırada çocuğun oyun oynamak istemesi de aynı şekilde çocukların empati kuramamaları ve benmerkezci düşüncelerinden dolayı kendi isteklerinin gerçekleşmesi yönünde olmasından kaynaklandığını söylemek mümkündür. Anne meşgul olduğu sırada çocuğundan gelen oyun davetine anneler açıklama yapmak, öfkelenmek, işi bırakıp oyuna geçiş ve işin içine çocuğu dahil etme gibi farklı yaklaşımlarda bulunduğu görülmektedir. Ebeveynlerin, çocukların oyun isteklerine zamanında karşılık vermesi çocuğun gelişimi açısından önem arz etmektedir³⁹.

Sonuç ve Öneriler

18-36 ay arası çocuğa sahip annelerin oyun ve oyun materyallerine yönelik duygu ve düşüncelerinde genel anlamda olumlu tutumda oldukları ve çocuk için oyunun önemli bir noktada olduğu gözlenmektedir. Çalışan annelerin çocukları ile oynadıkları oyunların nispeten daha kısıtlı zamanlarda olduğu, ev hanımı annelerin de ev işlerinden kaynaklı olarak çocuklarını daha kolay oyunlara ve işlere dahil edebildikleri, annelerin çocuklarının oynaması için çok fazla oyuncaklar sağladıkları ve bu konuda desteğe ihtiyaçları olduğu tespit edilmiştir. Annelerin çocuklarıyla etkileşimli oyun oynama davranışlarında da olumlu ebeveynlik becerilerinin

annelerin eğitim durumunun, cesaretlendirme ile öğretme boyutlarında, çalışma durumunun da hem duyarlılaştırma, hem cesaretlendirme, hem de çocuklarına öğretme boyutları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonuçları, annelerin olumlu ebeveynlik becerilerinin desteklenmesi, çocuklarıyla etkileşimli oyun oynamanın önemi ve oyun oynama becerilerinin desteklenmesi, oyun materyallerinin çocuğun yaşına, gelişimine uygun seçiminde danışmanlık ve müdahale programı hazırlama konusunda araştırmacıya yol gösterici olacaktır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda annelerin çocuklarıyla etkileşimli oyun oynamanın önemi ve oyun oynama becerilerinin desteklenmesi, nasıl oyun oynayacakları, oyun materyallerinin çocuğun yaşına, gelişimine uygun seçimi konusunda erken çocukluk döneminde çocuğu olan ebeveynlere ulaşıp uzmanlar tarafından aile eğitim programları düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca bu araştırma daha fazla katılımcı sayısı ve babalar da dahil edilerek yapılması öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Gülay Ogelman H. Okul öncesi dönemde sosyal gelişim. *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları; 2012:47-88.
2. Baran G. Yurteri Tiryaki A. Aile Yaşam Döngüsü. *Aile Yaşam Dinamiği*. Ankara: Pelikan Yayıncılık; 2016:1-32.
3. Aral N. Beyin ve Beyin Gelişimi. In: Yıldız Bıçakçı, ed. *Bebeklik ve İlk Çocukluk Döneminde (0-36 Ay) Gelişim: Duyuların Gelişimi ve Desteklenmesi*. Ankara: Eğiten Kitap; 2015:5-22.
4. İpek Yükselen A, Yıldırım E. In: P. Bayhan, ed. *Aile Değerlendirmeleri. Gelişimsel Değerlendirme*. Ankara: Hedef CS Yayıncılık; 2018:137-150.
5. Shonkoff JP. From neurons to neighborhoods: Old and new challenges for developmental and behavioral pediatrics. *Journal of Developmental Behavioral Pediatrics*. 2003;24(1):70-6.
6. Anlar B. Santral Sinir Sisteminin Gelişimi ve Yapısı. In: K. Yalaz, ed. *Temel Gelişimsel Çocuk Nörolojisi*. Ankara: Pelikan Yayıncılık; 2015:1-6.
7. Akgün E, Yeşilyaprak B. Anne çocuk oyun etkileşiminde niteliksel boyut: Annelerin sözel ifadelerinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2011;40:11-20.

8. Zollinger Henderson T, Atencio DJ. Integration of play, learning, and experience: What museums afford young visitors. *Early Childhood Education Journal*. 2007;35:245–251 doi:10.1007/s10643-007-0208-1.
9. Milteer RM, Ginsburg KR. The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bond: Focus on children in poverty. *Pediatrics*. 2012;12(1):204-213.
10. Parham LD, Fazio LS. *Play in Occupational Therapy for Children*. Mosby Elsevier. 2008: e Book ISBN: 9780323062565.
11. Akaroğlu G, Dağ N, Besrek S, Selvi M, Altıparmak Ş. Ebeveyn-çocuk iletişiminde oyunun rolü. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2019;3:208-228.
12. Yogman M, Gaener A, Hutchinson J, Hirsh Pasek K, Golinkoff RM. The power of play: A pediatric role in enhancing development in young children. *Pediatrics*. 2018;142(3):e20182058.
13. Ginsburg KR. The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *American Academy of Pediatrics*. 2007;119(1):182-191.
14. Adak Özdemir A, Ramazan O. Oyuncağa çocuk, anne ve öğretmen bakış açısı. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 2012;2(1).
15. Yıldız K, Köksal Akyol A. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların yaptıkları resimlerde oyuncak çizimlerinin incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2011;20(3):277-296.
16. Bolışık B, Bal Yılmaz H, Yavuz B, Tural Büyük E. Yetişkinlerin çocuklar için oyuncak seçimine yönelik davranışlarının incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2014;3(4).
17. Yıldırım Hacııbrahimoğlu B, Tanju Ashişen E, Darıca N. 0-5 Yaş arası çocuk sahibi olan annelerin oyuncak tercihlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*. 2016;1(2):74-87.
18. Büyükoztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları; 2014.
19. Roggman AL, Cook AL, Innocenti MS, Norman VJ, Christiansen, K. Parenting interactions with children: Checklist of observations linked to outcomes (PICCOLO) in Diverse Ethnic Groups. *Infant Mental Health Journal*. 2013;34 (4):290–306.

20. Bayoğlu B, Ünal Ö, Elibol F, Karabulut E, Innocenti MS. Turkish validation of the PICCOLO (Parenting Interactions with Children: Checklist of Observations Linked to Outcomes). *Infant Mental Health Journal*. 2013;34(4):330–338.
21. Baltacı A. Nitel araştırma süreci: Nitel araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2019;5(2):368-388.
22. Kars H. *Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Annelerin Çocuklarıyla Etkileşimlerinin ve İlişkilerinin İncelenmesi*. [yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2017.
23. Oğuz H, Sönmez N. Otizm spektrum bozukluğu olan çocuğa sahip ailelerde anne çocuk ve baba-çocuk etkileşiminin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 2018;19(1):55-77.
24. Nanndy A, Nixon E, Quigley J. Parental toy play and toddlers' socio-emotional development: The moderating role of coparenting dynamics. *Infant Behavior and Development*. 2020;60:101465.
25. Demir Öztürk E. Ebeveyn bakış açısıyla oyun: Çukurca ilçesi örneği. *Elementary Education Online*. 2019;18(4):pp. 1938-1955. doi:10.17051.
26. Erbay F, Durmuşoğlu Saltalı N. Altı yaş çocuklarının günlük yaşantılarında oyunun yeri ve annelerin oyun algısı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2012;13(2):249-264.
27. Pilten P, Pilten G. Okul çağı çocuklarının oyun kavramına ilişkin algılarının ve oyun tercihlerinin değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2013;9(2):15-31.
28. Aksoy A, Tozduman Yaralı K. Çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun becerilerinin cinsiyete göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2017;(2):442-455.
29. Yavuzer H. *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi; 2000.
30. Bardak M. Oyun Temelli Öğrenme. In: A. Gürol, ed. *Erken Çocukluk Döneminde Öğrenme Yaklaşımları*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları; 2018:207-230.
31. Ergün M. Oyun ve Oyuncak Üzerine. *Milli Eğitim*. 1980;1(1)102–119.

32. Ali A. "Girls don't like cars, they like 'girl' cars": Kindergarten children's conceptions of gender and play materials. *Jeunesse: Young People, Texts, Cultures*. 2020;12(1):63-96. doi:10.1353/jeu.2020.0005.
33. Uğurlu ES, Özet F, Ayçiçek D. Examinations of knowledge and applications about toy selections of mothers who have child 1-3 age group. *International Journal of Human Sciences*. 2012;9(2):879-891.
34. Özyürek A, Gürleyik S. Anne babaların okul öncesi dönem çocukları ile etkileşimlerinde oyunun yeri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2016;9:42.
35. Bento G, Dias G. The Importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto Biomedical Journal*. 2017;2(5):157-160.
36. Bronfenbrenner U. Ecological Systems Theory. *Annals of Child Development*. 1989;6:187-249.
37. İplikçi AB, Şahin Acar B. Kim ebeveyn? 12-yaş çocuklarının ebeveynleşme davranışlarını yordayan etkenler. *Türk Psikoloji Dergisi*. 2019;34(84):1-15.
38. Kobak C, Pek H. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) ana çocuk sağlığı ve anaokulundaki çocukların beslenme özelliklerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015;3(2):42-55.
39. Gülen S, Barış S. Ebeveynlerin çocuklarıyla oyun oynamama nedenlerinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2021;7(1):20-38.